

Inštitucionálne vymedzenie regionálneho rozvoja v procese reformy verejnej správy na Slovensku

Radovan Skyba

Katedra verejnej správy a regionálneho rozvoje FNH VŠE v Praze

Abstract

The quality of the projects put forward into the European Union varies on a large scale depending on the country and experiences of the team. The success is result of the cooperation of citizens, specialists of the local authority, non-governmental sector and government administration. The contribution proposes to affect institutional conditions for high-quality handling of the regional development, which are assumption for such a wide synergy.

Úvod

Vznikom Československa v roku 1918 nevznikla len krajina založená na moderných demokratických princípoch vtedajšej Európy, ale na politickú mapu sveta sa dostala krajina s veľkými regionálnymi rozdielmi s výrazným západo-východným gradientom. Východná časť ČSR, Slovensko a predovšetkým Podkarpatská Rus, mali nízky ekonomický potenciál už za Rakúsko-Uhorska. Negramotnosť, podľa Ročenky 1930 bola na Slovensku 15 % a v Podkarpatskej Rusi až 50,2 % oproti 2,4 % v Čechách a 3,1 % na Morave. Zníženie medziregionálnych rozdielov prebehlo predovšetkým v období centrálne plánovanej ekonomiky za cenu výrazného zaostania do tej doby vysoko vyspelých českých regiónov.¹ K zníženiu až výraznej eliminácii regionálnych rozdielov prispela aj strata Podkarpatskej Rusi a zmena geopolitickej situácie po druhej svetovej vojne.

Otvorenie sa centrálne plánovanej ekonomiky začiatkom 90-tych rokov minulého storočia liberalizovanému trhu v západnej Európe a bolesť, myšlienkami humanizmu prezentovaná, konverzia zbrojárskeho priemyslu znamenalo hneď na začiatku začať sa vyrovnávať s narastajúcou nezamestnanosťou, ktorá začala stúpať predovšetkým v druhej polovici 90-tych rokov 20. storočia. Centrálne oblasti štátnej i neštátnej úrovne sa vyvíjali rýchlejšie, lebo sa v nich sústreďuje vyšší podiel najprogressívnejších odvetví a sú cieľom sťahovania mladých a dynamických osôb. V oblastiach periférnych dochádza k vyludňovaniu a starnutiu obyvateľstva, tieto oblasti majú menší prísun investícií a sú v nich preto sústredené odvetvia skôr tradičné a menej výnosné.²

Vstupom do zjednotenej Európy sa zaradíme medzi najvyspelejšie a plne akceptovateľné krajiny. Štáty EÚ sa navzájom otvorili nielen voľnému pohybu a výhodám s tým spojenými, ale i tvrdému konkurenčnému boju. Nové pristupujúce krajiny, s ohľadom na svoju pomerne krátku predprístupovú etapu, môžu byť ohrozené ich heterogénnou úrovňou rozvoja regiónov. Koncepčná a kvalifikovaná regionálna politika ako nástroj regionálneho rozvoja zohrá v najbližších rokoch najvýznamnejšiu úlohu. Aj preto by nám nemalo byť ľúto času, ktorý jej budeme venovať. Regionálna politika predstavuje predovšetkým prerozdeľovanie štátnych, regionálnych, súkromných, prípadne i zahraničných financií do menej výkonných a chudobnejších oblastí. Využíva pritom priamych nástrojov (dotácie,

¹ Blažek, J., - Uhlíř, D. (2002): Teorie regionálního rozvoje (nástin, kritika, klasifikace). Praha, Karolinum, s. 9.

² Bičík, I. a kol. (2003): Hospodářský zeměpis (globální geografické aspekty světového hospodářství). Praha, ČGS, s. 92.

pôžičky jednotlivým občanom, firmám), ktoré sú nárokovou zložkou bez nutnosti žiadať o ňu. Nepriame nástroje sa využívajú na stimuláciu určitých strategických aktivít a oblastí. Za týmto účelom sú vypisované špeciálne programy, ktoré predpokladajú nutnosť vypracovania rozvojového projektu a osvojenia si ich zo strany zadávateľa.

Nevyhnutnosťou pri využívaní jednotlivých programov je kvalitné inštitucionálne zázemie. Cieľom tejto práce je práve poukázať na tento aspekt regionálnej politiky. Prácu člením na tri základné časti, v ktorých popisujem genézu formovania modernej regionálnej politiky, ktorá by vo výsledku mala predstavovať cieleň a koordinovaný súbor aktivít na rôznych hierarchických úrovniach.

Regionálna politika v prvej polovici 90-tych rokov 20. storočia

Začiatkom 90-tych rokov 20. storočia sa začali formovať na území ČSFR základy modernej regionálnej politiky, ako rovnocennej s makroekonomickou a jednotlivými sektorovými politikami. Uznesením vlády SR č. 390 z 23. júla 1991 bola definovaná ako špeciálna forma hospodárskej politiky, ktorá sa zabezpečuje po vertikále sústavnou, vzájomne zlad'ovanou činnosťou miestnej samosprávy, územných a ústredných orgánov štátnej správy a po horizontále územnou koordináciou jednotlivých druhov sektorových a odvetvových politik. Už v tej dobe sa kládol dôraz na sústavnosť, spoluprácu a koordináciu. Dôležité atribúty bez ktorých nie je možné robiť regionálnu politiku!

Preferovaná mala byť zásada, že ústredné orgány štátnej správy budú vytvárať predovšetkým podmienky pre regionálny rozvoj formou postupnej demokratizácie v podobe decentralizácie a dekoncentrácie na základe princípu subsidiarity tak, aby rozvoj miest a obcí bol zabezpečovaný v maximálne možnej miere vlastnými hmotnými a finančnými zdrojmi. Práve tento predpoklad spôsobil nemalé problémy, ako uvidíme ďalej, pri presadzovaní sa regionálnej politiky. Reforma resp. modernizácia verejnej správy prebieha, predovšetkým v dôsledku snáh absorbovať politickú a ekonomickú moc na nižších zložkách riadenia vo verejnom sektore, do dnešných dní!

V tomto období bola verejná správa organizovaná na miestnej úrovni samosprávnymi obecnými úradmi, úradmi všeobecnej štátnej správy v územných obvodoch (121) a okresoch (38) a úradmi špecializovanej štátnej správy na okresnej a regionálnej (bližšie nedefinovaná úroveň, často kraje do roku 1990) úrovni. Už z uvedeného je faktom, že neexistovala úroveň samosprávnych orgánov na vyššej ako miestnej úrovni, čo spolu s obmedzenými finančnými zdrojmi obecných pokladníc malo prirodzene za následok, že otázky regionálnej politiky, predovšetkým regionálneho rozvoja, boli predmetom štátnej správy. Gestorom na úrovni ústredných orgánov štátnej správy bolo poverené Ministerstvo pre hospodársku stratégiu SR (ďalej len ministerstvo). Na okresných a obvodných úradoch boli vytvorené referáty, resp. oddelenia, podľa veľkosti územia, regionálneho rozvoja a na 7 - 8 okresných úradoch bola zavedená aj tzv. koordinátorská funkcia úseku regionálneho rozvoja k ďalším 5 - 6 okresným úradom.

Prvou úlohou, ktorú malo ministerstvo v spolupráci s okresnými a obvodnými úradmi, bolo v priebehu I. polroka 1991 vykonať prieskum sociálno-ekonomickej úrovne okresov Slovenska. V tomto období 343 rozhodujúcich priemyselných podnikov prevažne s počtom pracovníkov nad 500 tvorilo cca 70 % celkovej zamestnanosti v priemysle. Na základe tejto správy bolo prijaté už spomínané Uznesenie vlády SR č. 390. Týmto dokumentom sa Slovensko prihlásilo k princípom a cieľom zodpovedajúcim európskemu štandardu Charty regionálneho plánovania. V podstate boli schválené zásady, ktoré reagovali na postupné presadzovanie hodnotovo orientovaného systému riadenia, posilnenie ekonomickej samostatnosti jednotiek hospodárskej sféry, právomocí miest a obcí a na nové postavenie

a funkcie centra. Základom mali byť analytické a rozvojové dokumenty spracované jednotlivými subjektami regionálneho rozvoja za spolupráce s orgánmi územného plánovania pri rešpektovaní zásad environmentálnej politiky. Jednotlivé opatrenia regionálnej politiky mali byť prevádzané konformnými nástrojmi tržnej ekonomiky (regionálna diferenciácia, úverová, daňová, dotačná a odpisová politika). Súčasťou Zásad regionálnej hospodárskej politiky bolo 11 vtedajších okresov (Bardejov, Čadca, Dolný Kubín, Lučenec, Považská Bystrica, Rimavská Sobota, Rožňava, Stará Ľubovňa, Trebišov a Veľký Krtíš), ktoré boli charakteristické pretrvávajúcimi sociálno-ekonomickými problémami, predovšetkým v dôsledku konverzie zbrojného priemyslu a postupnou liberalizáciou trhu. Išlo o okresy, kde sa mala koncentrovať čo najväčšia regionálna pomoc.

Postupne boli vypracovávané programy hospodárskeho a sociálneho rozvoja jednotlivých okresov, ktoré stavali na preukázateľných prednostiach regiónu s cieľom maximálne eliminovať existujúce bariéry rozvoja. Možnosti dosiahnutia priaznivých efektov boli rozobraté v krátkodobom a strednodobom horizonte. Metodicky sa na prípravách týchto programov podieľala Komisia vlády SR pre hospodársku stratégiu, neskôr Centrum strategických štúdií SR, na ktoré bolo postupne prenesené aj gestorstvo nad regionálnym rozvojom. Od roku 1994 sa programy pre okresy konkretizovali a spresňovali napriek nedostatku finančných zdrojov.

Za účasti orgánov štátnej správy na všetkých úrovniach a Združenia miest o obci Slovenska (ďalej len ZMOS) dochádzalo k experimentálnemu zakladaniu poradensko-podnikateľských stredísk (38) pri okresných úradoch, v ktorých pôsobili preškolení pracovníci. Zameriavali sa na oblasť poradenstva a prípravy projektov pre malých a stredných podnikateľov, pre obce, obvody i okresy. Niektoré zo stredísk sa podľa úspešnosti zaradili do siete regionálnych informačných a poradenských centier, ktoré boli podporované programami PHARE a Národnej agentúry pre malé a stredné podnikanie.

Okrem toho v regiónoch fungovali regionálne rady hospodárskej a sociálnej dohody, tzv. regionálne tripartity ako konzultačné, koordinačné a poradné orgány prednostov okresných úradov. Ich členmi boli zástupcovia verejnej správy, vysokých škôl, mimovládnych organizácií, príslušného regionálneho ZMOS a privátneho sektora.

Neskoršími uzneseniami vlády bola založená Regionálna rozvojová agentúra, a.s., Považský a Kysucký podnikateľský fond v Žiline a Nadácia pre rozvoj regiónov SR v Bratislave.

V rokoch 1991-1992 bola Komisiou vlády SR pre hospodársku stratégiu a Výskumným ústavom oblastného plánovania spracovaná Analýza hospodárskej a sociálnej úrovne a zhodnotenie potenciálnych možností hospodárskeho rozvoja okresov SR. V roku 1993 sa dopracovala cieľovo-programová časť. Celý proces stroskotal zrušením spomínanej komisie a Výskumného ústavu oblastného plánovania.

V druhej polovici roku 1993 Centrum strategických štúdií SR v spolupráci s okresnými úradmi, vysokými školami a ostatnými odbornými pracoviskami vypracovalo dokumentáciu pre vládu pod názvom Regionálna politika vlády SR a programy štrukturálnej adaptácie regiónov. V januári a marci 1994 bola prerokovaná v Hospodárskej rade vlády SR a v júni 1994 na porade ekonomických ministrov. Na rokovanie vlády, ako mnoho obdobných dokumentov, nebola zaradená, napriek širokej odbornej i politickej diskusii.

Pre úplnosť aspoň výpočet dokumentov, ktoré vyprodukovalo Centrum strategických štúdií SR v spolupráci s ďalšími renomovanými orgánmi a organizáciami v období 1993-1995:

- Analýza súčasného stavu sociálno-ekonomického rozvoja regiónov SR,

- Návrh priorit, strategických cieľov, programov štrukturálnej adaptácie regiónov a zásad postupu zabezpečovania regionálneho rozvoja,
- Regionálna politika vlády SR,
- Návrh zásad zákona o regionálnom rozvoji,
- Návrh kritérií a ukazovateľov pre hodnotenie sociálno-ekonomickej úrovne regiónov,
- Modelový príklad zakladania regionálnych rozvojových agentúr apod.

Častokrát sa uvedené materiály stali predmetom rokovania iba na úrovni poradných orgánov vlády. Medzirezortná pracovná skupina pod gestorstvom Centra strategických štúdií SR zasadala v mesačných intervaloch a informovala priamo príslušného podpredsedu vlády.

V tomto hektickom období, a právom možno i chaotickom, postupne vznikala a zanikala Rada vlády SR pre rozvoj regiónov, ktorá sa v konečnom dôsledku transformovala do Rady vlády SR pre verejnú správu, ktorá funguje dodnes a orientuje sa predovšetkým na reformu a modernizáciu verejnej správy.

Regionálna politika v druhej polovici 90-tych rokov 20. storočia

Prijatím zákona NR SR č. 221/1996 Z. z. o územnom a správnom usporiadaní vzniklo 8 krajov (NUTS III.) a 79 okresov (NUTS IV.). Zároveň vznikom orgánov všeobecnej štátnej správy pod gestorstvom Ministerstva vnútra SR (ďalej len MV SR) zanikla sieť špecializovaných orgánov štátnej správy, ktorú riadili jednotlivé ústredné orgány štátnej správy vzájomne nekomparatívnym metodickým prístupom. Došlo tak k radikálnej zmene usporiadania štátu, jednotnej dvojstupňovej sústavy (okres, kraj) úradov všeobecnej miestnej štátnej správy s koncentráciou širokého rozsahu úloh a kompetencií a efektívnejšiemu usporiadaniu miestnej štátnej správy na základe horizontálnej integrácie.

V roku 1995 došlo k novelizácii kompetenčného zákona, kedy sa gestorom regionálneho rozvoja zo strany ústredných orgánov štátnej správy stal Úrad pre stratégiu rozvoja spoločnosti, vedy a techniky SR. Vznikom tohoto úradu došlo k naplneniu snáh o koncepcnejšie a dlhodobejšie pohľady a budúci vývoj a ďalší rozvoj Slovenska. Úrad koncentroval množstvo odborníkov celoslovenského významu z rôznych oblastí ekonomického, verejného a spoločenského života. Žiaľ, jeho trvanie nebolo dlhé, lebo nástupom prvej Dzurindovej vlády bol zrušený a nedokázal, lebo ani nemal možnosť dokázať, svoju opodstatnenosť. Na novo zriadených krajských a okresných úradov boli zriadené odbory regionálneho rozvoja a iných odvetvových vzťahov, ktorých úlohou bolo reprezentovať prierezový charakter, komplexnosť, previazanosť a spätosť jednotlivých segmentov. Tieto odbory boli zároveň vybrané svojim nadodvetvovým vzťahom za gestorov informačného systému o území vzhľadom na to, že jednotnosť informácií je kardinálnou otázkou kvality spracovania analytických materiálov, vzájomnej komparácie a ďalšieho rozvoja.

Vláda SR mala snahu prostredníctvom Úradu pre stratégiu rozvoja spoločnosti, vedy a techniky SR financovať od roku 1996 projekty podporujúce regionálny rozvoj so zameraním na aktivizáciu prírodného, hospodárskeho a demografického potenciálu príslušného územia na základe vládou schválených Kritérií pre posudzovanie, schvaľovanie a financovanie projektov podporujúcich regionálny rozvoj.

V roku 1997 vláda SR prerokovala Návrh koncepcie štátnej regionálnej politiky, ktorý stručne hodnotil existujúci stav. Z návrhu vyplývalo zriadenie Národnej agentúry pre regionálny rozvoj a vypracovanie Stratégie regionálneho rozvoja Slovenska a neskôr rozpracovanie po jednotlivých krajoch a okresoch. V Návrhu stratégie regionálneho rozvoja boli stanovené dva zámery, ktoré boli špecifikované strategickými cieľmi:

1. podpora regiónov Slovenska a zvyšovanie národnej prosperity s cieľmi redukovať rozdiely medzi regiónmi a zvyšovať ich konkurencieschopnosť, konverzia regiónov vážne postihnutých úpadkom priemyslu a štrukturálnou krízou, zvyšovať zamestnanosť a riešiť problémy trhu práce v regiónoch a rozvíjať vidiecke oblasti
2. posilniť inštitucionálnu a administratívnu kapacitu na vykonávanie komplexnej regionálnej politiky integrovanej spolu so štrukturálnymi nástrojmi s cieľom rozvinúť komplexnú integrovanú politiku regionálneho rozvoja, vytvoriť inštitúcie regionálneho rozvoja a korešpondujúci právny rámec a cieľom stanoviť koordinované štrukturálne nástroje regionálnej politiky kompatibilné s nástrojmi uplatňovanými v Európskej únii (ďalej len EÚ) a spôsob využívania štrukturálnych fondov

V kompetencii Národnej agentúry pre regionálny rozvoj SR, ako záujmového združenia právnických osôb, na základe skôr vymenovaných dokumentov, malo byť iniciovať, podporovať a integrovať aktivity regionálneho rozvoja, vrátane získavania a využívania domácich a zahraničných zdrojov na podporu regionálneho rozvoja v spolupráci s Úradom pre stratégiu rozvoja spoločnosti, vedy a techniky SR ako i ďalšími úradmi a organizáciami. Národná agentúra pre regionálny rozvoj SR mala byť zároveň aj implementačným orgánom (Project Implementation Authority) pre zabezpečovanie a koordináciu pomoci v rámci programu Phare, mala predkladať Európskej komisii projekty na spolufinancovanie zo štrukturálnych a kohéznych fondov, mala sa napájať na európske informačné siete a databanky o regionálnom rozvoji, vydávať informačné brožúry, organizovať konferencie, semináre a výstavy.

Na základe spomenutého vznikli krajské rozvojové agentúry (ďalej len KRA), ktorých detašované pracoviská sa stali existujúce okresné rozvojové agentúry. Priama činnosť KRA bola viac-menej prešľapovaním na jednom mieste, pričom dôvodov bolo viacero:

- nedostatočná príprava na zriadenie, chýbalo uvedomenie dôležitosti a presvedčenie v správnosť myšlienky, nepochopenie nutného prechodu od štátom podporovanej štruktúry k nezávislosti
- nedostatočná finančná sila regiónov, nepochopená nutnosť vytvárať postupne vlastné zdroje, absencia dostatku kvalitne pripravených podnikateľských zámerov, nízka koordinácia programov zo strany gestorov

Dobudovanie kvalitnej a spolupracujúcej siete rozvojových agentúr je nevyhnutným predpokladom inštitucionálneho zabezpečenia realizácie nielen štátnej regionálnej politiky.

Regionálna politika začiatkom 21. storočia

Vplyv regionálnej politiky v 90-tych rokoch 20. storočia postupne narastal, ale v žiadnom prípade nedokázal potlačiť negatívne dopady transformácie spoločenského a hospodárskeho života na regióny, medzi ktorými sa neustále prehľbovali a dodnes sa i prehľbujú sociálno-ekonomické rozdiely. Situácia sa postupne začína meniť, regionálna politika predovšetkým vďaka striktnému prístupu EÚ má v súčasnosti pomerne jasné inštitucionálne zázemie a najdôležitejšie bude dokázať pripraviť kvalifikované projekty tak, aby obstáli pred hodnotiacimi tímami.

Základným cieľom regionálnej politiky EÚ je vyrovnáť ekonomické rozdiely na národnej úrovni, respektíve vyvážiť rozdiely medzi bohatými a chudobnými vidieckymi centrami. Prostredníctvom troch štrukturálnych fondov - Európskeho fondu pre regionálny rozvoj (ďalej len EFRR), Európskeho sociálneho fondu (ďalej len ESF) a Európskeho poľnohospodárskeho a garančného fondu (ďalej len EPGF) sa bude orientovať finančná pomoc len na ekonomicky a geograficky presne zadané regióny. Ide o oblasti

postihnuté priemyselným úpadkom, nezamestnanosťou prevyšujúcou priemer EÚ, nízkou úrovňou rozvoja infraštruktúry a hodnotou HDP pod 75 % HDP EÚ. Svojím zameraním ojedinelý fond je Fond súdržnosti - Kohézny fond (ďalej len KF), ktorý poskytuje financie na environmentálne projekty a na projekty transeurópskych dopravných sietí členských krajín EÚ, ktorých HDP je nižší ako 90 % priemeru EÚ. Jeho pomoc by sa mala odzrkadliť predovšetkým v napredovaní najzaostalejších regiónov. Bol založený Maastrichtskou zmluvou v roku 1993.

Základnými regionálnymi disparitami Slovenska sú: 1. dichotómia západnej a východnej časti územia a 2. dominantná pozícia centrálného regiónu.³ Z dôvodu nutnosti komparácie a analýz jednotlivých území pri prideľovaní finančných prostriedkov v EÚ bolo potrebné vytvoriť porovnateľné regióny s regiónmi v EÚ minimálne vzhľadom na rozlohu a počet obyvateľov. Samozrejme, že kritéria na takúto regionalizáciu krajiny nie je možné stanoviť striktné. Podobne ako v ČR aj na Slovensku krajská úroveň nepostačovala žiadnemu z odporúčaných kritérií EUROSTATu, a tak boli vyčlenené NUTS II zlučovaním 2-3 NUTS III regiónov (krajov) okrem Bratislavského regiónu (vid'. tab.1), ktorý svojím ekonomickým potenciálom napĺňa predovšetkým ekonomické podmienky na vyčlenenie samostatného regiónu NUTS II, podobne ako Praha - hlavné mesto v ČR.

Tab. 1: Charakteristika NUTS II regiónov SR

Región NUTS II (NUTS III)	Rozloha v km ²	Počet obyvateľov	Hustota zaľudnenia obyv./km ²	HDP k priemeru EÚ EÚ=100 %	HDP k priemeru SR SR=100 %
Bratislava (BA)	2 053	617 000	301	95	198
Západné Slovensko (NT, TT, TN)	14 993	1 874 400	125	45	93
Stredné Slovensko (BB, ZA)	16 243	1 354 900	83	41	86
Východné Slovensko (PO, KE)	15 746	1 546 900	98	39	81
SR	49 035	5 395 200	112	49	100

Prameň: Štatistická ročenka SR. ŠÚ SR, 2000 a www.europa.eu.int

V roku 2001 bol NR SR prijatý zákon č. 416/2001 Z. z. o prechode niektorých pôsobností z orgánov štátnej správy na obce a vyššie územné celky. Ďalšie kompetencie sú obciam a samosprávnym krajom zverené osobitnými zákonmi. Jedným z nich bol zákon č. 503/2001 o podpore regionálneho rozvoja s účinnosťou od 1. januára 2002. Skladá sa z troch častí. Prvá je dôležitá vymedzením jednotlivých pojmov, predovšetkým princípu programovania, partnerstva, koncentrácie, doplnkovosti, monitorovania a hodnotenia. Druhá pod názvom podpora regionálneho rozvoja sa venuje hlavným cieľom podpory, podporovaným regiónom, základným dokumentom podpory regionálneho rozvoja a jeho finančného zabezpečenia. V tretej časti pod názvom pôsobnosť orgánov štátnej správy, obcí a samosprávnych krajov pri podpore regionálneho rozvoja jasne definuje inštitucionálne zázemie celého procesu. Ústredným orgánom štátnej správy na úseku regionálneho rozvoja je Ministerstvo výstavby a regionálneho rozvoja SR a ďalšími, v zákone definovanými, spolupracujúcimi orgánmi a organizáciami sú Agentúra na podporu regionálneho rozvoja s monitorovacím výborom, Národný monitorovací výbor, samosprávne kraje, obce a regionálne monitorovacie výbory. Na rozdiel od českého zákona č. 248/2000 Sb. o podpore regionálneho rozvoja, ktorý je platný od 1. januára 2001 je slovenský konkrétnejší s presne stanovenými cieľmi a zodpovednými orgánmi. O význame politiky zaoberajúcej sa rozvojom regiónov, predovšetkým v súvislosti s májovým vstupom do EÚ svedčí aj organizačná

³ Vošta, M. (2003): Regionální disparity Slovenska před vstupem do EU. In: Současná Evropa a Česká republika. CES VŠE, Praha, s. 115.

štruktúra ministerstva, ktorá na rovnakú hierarchickú úroveň stavia sekciu stavebníctva, sekciu bytovej politiky, sekciu riadenia pomoci EÚ, sekciu územného plánovania, sekciu regionálnej politiky a Agentúru na podporu regionálneho rozvoja.

Podľa uznesenia vlády SR č. 133 zo dňa 13. februára 2002 Ministerstvo financií SR zabezpečuje koordináciu finančného riadenia štrukturálnych fondov a príslušného národného spolufinancovania z národných verejných zdrojov. Ministerstvo financií SR je aj jediným platobným orgánom pre štrukturálne fondy EÚ. Táto skutočnosť a ďalšie boli predmetom novelizácie spomínaného zákona s účinnosťou od 1. júla 2004.

K významným krokom v predstupovom období v príprave na štrukturálne fondy bola novela zákona č. 303/1995 Z. z. o rozpočtových pravidlách v znení zákona č. 427/2002 Z. z. a v septembri 2002 vládou SR schválená Koncepcia systému finančného riadenia štrukturálnych fondov.

Ako teda prebieha veľmi zjednodušený proces implementácie určitého programu? Najskôr sa vypíše výzva na podanie projektov, potom sa projekty prijímajú, schvaľujú sa návrhy projektov a napokon sa rozhodne o výbere projektu na základe vopred stanovených výberových kritérií. Implementácia je v kompetencii Riadiaceho orgánu Operačného programu. Výberová komisia je stanovená Riadiacim orgánom spomedzi zástupcov štátnej správy, samosprávy a mimovládnych organizácií. Cieľom je, aby celý schvaľovací proces prebehol do 3 mesiacov od prijímu úplnej a správne podanej žiadosti. Dĺžka tohoto procesu je nepriamoúmerná jeho kvalite.

Záver

Otázka významu regionálnej politiky je kardinálnou záležitosťou pre každú vládu. Bola by teda prirodzená otázka, do akej miery venovať pozornosť problematike regionálneho rozvoja. Jednoznačne formulovanú odpoveď sa nezískame ani u politikov ani u akademických predstaviteľov. Napriek tomu, že teórie regionálneho rozvoja sa utvárajú už desiatky rokov, nedošli k jednoznačnému stanovisku. Sú ovplyvňované niekoľkými vývojovými fázami od neoklasicizmu, cez keynesiánstvo, neomarxizmus, neoliberalizmus až po súčasný inštitucionalizmus reprezentovaný politikou spolupráce, inovácie, networkingu, podpory malých a stredných firiem apod.

Prvý pohľad na organizáciu a štruktúru regionálnej politiky v procese transformácie verejnej správy tak, ako bola v tejto práci predstavená, môže u menej zainteresovaného jedinca vzbudiť stav beznádeje z nadmernej byrokratizácie, preorganizovanosti a neprehľadnosti. Napriek tomu však s najväčšou pravdepodobnosťou budú aktuálne finančné požiadavky nových členov prevyšovať možnosti rozpočtu EÚ. Nebude tak hneď, lebo pravdepodobne nebudeme pripravený spočiatku predložiť projekty zodpovedajúcej úrovne. Nemôžeme ani očakávať istú mieru solidarity zo strany pôvodných krajín vzhľadom k tomu, že to bude predovšetkým posledná príležitosť pre nich, aby zo štrukturálnych fondov získali čo možno najviac. Na druhej strane aj v súčasnosti sme svedkami, že niektoré členské štáty čelia zásadným problémom s využitím značného obnosu, ktorý im bol pridelený na projekty zo štrukturálnych fondov. V tomto zmysle je efektívny a účinný systém verejnej správy nutným predpokladom. V zhode s princípom partnerstva, je nutné čo najviac zapojiť orgány miestnej a regionálnej správy do celého procesu politiky súdržnosti.⁴ Príklad Írskej republiky je často dávaný novo pristúpeným krajinám za vzor. Je však možné ho kopírovať? Som presvedčený, že nie! Priaznivá situácia Írska sa už nebude opakovať aj z toho dôvodu, že sa

---

⁴ Wokoun, R. (2002): Reformy štrukturálnych fondů Evropské unie. In: Acta oeconomica Pragensia, Praha, VŠE, roč. 10, č. 2, s. 11.

jedná rozsahovo o rozšírenie EÚ, ktoré si Európa nepamätá. Medzi novými členskými štátmi je až príliš chudobných regiónov, ktoré potrebujú výraznú finančnú injekciu na celkovú reštrukturalizáciu. Zvládnuť túto náročnú situáciu bude musieť regionálna politika, ktorá by mala mať reálnu a jasnú víziu rozvoja štátu či regiónu v minimálne strednodobom výhľade (12 - 15 rokov).⁵

Slovenská republika využívala niekoľko finančných dotácií v rámci predvstupových krokov, ktoré napomohli zlepšiť predovšetkým životné prostredie, vzhľad niektorých regiónov, miest a obcí, úroveň infraštruktúry a pomohli aj rozvíjajúcemu sa súkromnému sektoru. Nepodarilo sa však žiaducim spôsobom znížiť počty nezamestnaných, i keď v poslednom období, vďaka nekompromisnému prístupu vlády SR, došlo k určitému zlepšeniu. Dôležité na celom predvstupovom procese bolo, že sme boli nútení sa naučiť podstate fungovania európskych inštitúcií a alokácii finančných zdrojov. Ostáva len pevne veriť, že v dohľadnom časovom horizonte sa nám podarí stať sa plnoprávnym členom EÚ aj de facto!

Literatúra:

- Bičík a kol. (2003): Hospodářský zeměpis (Globální geografické aspekty světového hospodářství). Praha, ČGS, 95 s.
- Blažek, J. (1993): Regionální vývoj a regionální politika (hlavní přístupy v zemích západní Evropy). In: Sýkora, L. (ed.): Současné trendy v socioekonomické geografii, Praha, PřF UK, s. 120-146.
- Blažek, J. (1998): Regionální politika Evropské unie a příprava České republiky na vstup EU. In: Geografické rozhledy, Praha, č. 3, s. 66 – 69.
- Blažek, J., - Uhlíř, D. (2002): Teorie regionálního rozvoje (nástin, kritika, klasifikace). Praha, Karolinum, 211 s.
- Búšik, J. - Čermanová, M. (1997): Kraje a okresy Slovenskej republiky. SVS MV SR Bratislava.
- Hampl, M. (ed.) (2002): Regionální rozvoj: specifika české transformace, evropská integrace a obecná teorie. Praha, PřF UK, 328 s.
- Kol. (1996): Mapa územného a správneho usporiadania Slovenskej republiky. Vojenský kartografický ústav Harmanec.
- Kol. (1997): Štatistická ročenka Slovenskej republiky. Veda Bratislava.
- Maier, G. - Todtling, F. (1998): Regionálna a urbanistická ekonomika 2. Bratislava, Elita
- Simon, A., H. - Thomson, V., A. (1991): Public Administration. Transaction Publishers, New Jersey.
- Mazúrek, J. (1998): Geografia Slovenska. FPVaMV UMB Banská Bystrica.
- Rosinská, A. (1997): Organizácia a kompetencie miestnej štátnej správy a samosprávy. IVS MV SR Bratislava.
- Vošta, M. (2003): Regionální disparity Slovenska před vstupem do EU. In: Současná Evropa a Česká republika. CES VŠE, Praha, s. 115.
- Wokoun, R. (2002): Reformy strukturálních fondů Evropské unie. In: Acta oeconomica Pragensia, Praha, VŠE, roč. 10, č. 2, s. 9 - 18.
- Zákon č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení v znení neskorších predpisov
- Zákon č. 303/1995 Z. z. o rozpočtových pravidlách v znení zákona č. 427/2002 Z. z.
- Zákon č. 221/1996 Z. z. o územnom a správnom usporiadaní
- Zákon č. 248/2000 Sb. o podpore regionálního rozvoje
- Zákon č. 416/2001 Z. z. o prechode niektorých pôsobností z orgánov štátnej správy na obce a vyššie územné celky

---

⁵ Bičík a kol. (2003): Hospodářský zeměpis (Globální geografické aspekty světového hospodářství). Praha, ČGS, s. 92.

Zákon č. 503/2001 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja v znení neskorších predpisov

www.government.sk

www.mmr.cz

www.europa.eu.int

Kontaktní adresa:

Mgr. Radovan Skyba

KREG FNH VŠE

nám. W. Churchilla 4

CZ-130 67 Praha 3

r.skyba@email.cz, skyba@vse.cz

00 420 777 175 922, 00 421 915 224 124

Recenzoval:

doc. RNDr. René Wokoun, CSc.

Katedra veřejné správy a regionálního rozvoje, Fakulta národohospodářská, VŠE v Praze